

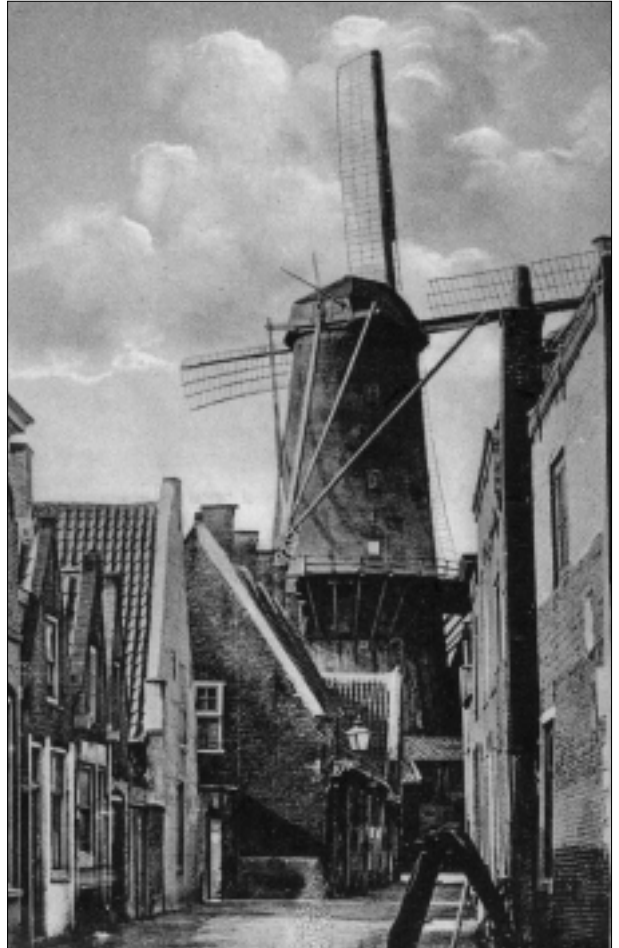
Onder de wieken van ‘De Roode Leeuw’

Rinus van Dam

In dit artikel zal een overzicht worden gegeven van de geschiedenis van ‘De Roode Leeuw’, vanaf zijn ontstaan. Ook zal enige aandacht worden geschonken aan het Regulierenklooster en het Hofje van Buytenwech, omdat die beide in de onmiddellijke omgeving van de molen hebben gestaan.

Hoog boven de omringende huizen, aan de stadsvesten van een Goudse gracht, verheft zich ‘De Roode Leeuw’. Aan de voorzijde kijkt hij uit over de Turfsingel, eens onderdeel van de noord-zuid verbinding en levensader van het gewest Holland; iets verder De Korte Akkeren, ooit een landelijk gebied, nu een stadswijk. Achter hem ligt de Goudse binnenstad met haar oude, bochtige straten, grachten en huizen en - daarbovenuit - bomen, torens en kapellen, overblijfselen van een middeleeuws verleden. In de verre omtrek tekent zich de hoogbouw af van de moderne tijd.

Vaartuigen, groot en klein, ‘De Roode Leeuw’ heeft ze alle sinds zijn ontstaan over de Turfsingel zien passeren: zuidwaarts, via de Mallegatsluis, naar de Hollandse IJssel, en vandaar naar Zeeland, Brabant, Vlaanderen, of naar zee; naar het noorden, via de Gouwe, richting Alphen, Leiden en Amsterdam. Andere schepen meerden voor korte of lange tijd af aan zijn voeten, de kade van de Vest, om daar hun goederen te laden of te lossen. In de brandende zomerzon, in striemende regens van voor- of najaar, of soms met een sneeuwmuts in de winter, al eeuwenlang houdt deze stoere stellingmolen de wacht aan de westrand van de Goudse binnenstad.

Gezicht op de korenmolen ‘De Roode Leeuw’ vanaf de hoek Raam-Nobelstraat (nu Regulierenhof) begin 20e eeuw.

Mijn vroegste herinneringen aan ‘De Roode Leeuw’ gaan terug tot aan het begin van de jaren vijftig. De molen, die er tot dan toe nogal vervallen had bijgestaan, onderging een uitwendige restauratie, waarbij hij van een nieuwe verflaag werd voorzien en bepaalde houten onderdelen werden vervangen. Na afloop van deze opknappbeurt heeft ‘De Roode Leeuw’ enige tijd het stadsbeeld gesierd voorzien van vlaggen en wimpels. Vooral de gepavoiseerde wieken zijn mij bijgebleven, omdat ik die vanuit mijn slaapkamer kon zien.

Er werd in die tijd door de jeugd heel wat gevoetbald op het terrein achter de molen dat

toen werd aangeduid als 'de Buurt' (officieel Nobelstraat, nu Regulierenhof), maar dat toen veel smaller was wegens de ligging van het Roomse Hofje. Het ging er hard aan toe, met oude jassen als doelpalen. Een van de fanatiekste deelnemers aan deze evenementen, die eigenlijk meer weg hadden van rugby, heeft het later nog ver gebracht in het Goudse amateurvoetbal. 's Zomers werd wel eens in de Turfsingel gezwommen vanaf het terrein tussen de molen en de Asschuur. De daar aanwezige zandhoop was een geliefd speelterrein voor de jongere buurtbewoners.

Er was in de jaren vijftig in de omgeving van 'De Roode Leeuw' heel wat kleinschalige bedrijvigheid. Op de plaats aan de Vest waar nu de wereldwinkel van de stichting Emmaus staat, bevond zich de meubelfabriek van de firma Borsje. Het fabriekscomplex strekte zich uit langs de hele zuidzijde van de Drapiersteeg tot halverwege de Nobelstraat. In de nabijheid van de Asschuur, achter de Drapiersteeg, had de gemeentereinigingsdienst zijn opslagplaats: zand, strooizout en wat al niet meer. Wat verderop aan de Vest stonden de paarden van stalhouderij Dekker. Nog wat verder, richting Vlamingstraat, voer het pontje naar de overkant van de Turfsingel. Aan de andere kant van de molen, richting De Bogen, was de machinefabriek van de gebroeders Blok en de ijsfabriek (later handelshuis) van de firma C.J. Boer. Letterlijk onder de wieken van 'De Roode Leeuw' bevonden zich aan de Vest de ijzersloperij van Dukker en aan de kant van de Nobelstraat de oud-papierhandel van Kruitbosch.

Een paar maal zag ik kans met enige vriendjes 'De Roode Leeuw' binnen te dringen. Op de begane grond stond wat materiaal van de gemeente. Al klauterend van de ene naar de andere verdieping konden we door de vensters genieten van het uitzicht over de stad en omgeving. Alle zolders waren in de hongerwinter van 1945 door de omwonenden clandestien gesloopt om als brandstof te dienen. Wat overbleef waren de kale binten, waarover we van de ene naar de andere kant liepen. Met behulp van touwen en ladders die beneden stonden, hesen we ons van de ene balkenlaag naar de andere - achteraf beschouwd een gevaarlijke onderneming.

Destijds koesterde eigenlijk niemand de verwachting dat 'De Roode Leeuw' ooit nog als korenmolen dienst zou gaan doen. Waren de omwonenden ervoor verantwoordelijk dat 'De Roode Leeuw' tijdens de hongerwinter tot op de bintlagen werd uitgekleeft, de laatste molenaar, tevens eigenaar van de molen, had reeds begin jaren twintig de molenstenen en de overige mechanische onderdelen uit de molen verwijderd en gebruikt in de molen 'De Korenbloem' aan de Verlorenkost. Deze korenmolen, die toen al machinaal maalde, en dus eigenlijk geen windmolen meer was, is in 1949 door brand verwoest.

Precies zestig jaar na aankoop door de gemeente werd datgene wat decennia lang voor onmogelijk werd gehouden toch gerealiseerd: 'De Roode Leeuw' draaide weer en ... maalde. Nu, *Anno Domini* 2000, bepaalt hij met zijn wentelende wieken van verre de skyline van de westelijke binnenstad, alsof hij - in weerwil van zijn ruim zestigjarige winterslaap - nooit anders heeft gedaan.

Het Klooster der Brigitten en der Regulieren van Stein

Wie nu vanaf de Raam via het Regulierenhof in de richting van 'De Roode Leeuw' aan de Vest loopt, zal ñ althans in bouwkundig opzicht - weinig schoons aantreffen: afgezien van de huizen aan de voormalige Kruidenierstraat, een verzameling nieuwbouw en bouwval. Toch is hier sprake van historische grond. Het is een merkwaardige gedachte bij het bekijken van de zeven gebrandschilderde Glazen in de Van der Vorm Kapel van de Goudse St-Jan, dat deze Glazen eens hingen in een kloosterkapel op deze plek, de kruising van Nobelstraat en Regulierenhof. Toch is dit het enige wat is overgebleven van de kloosterkapel die hier stond van 1554 tot 1580. Daaromheen lag het kloostercomplex van de Regulieren van Stein, die het terrein en de bijbehorende gebouwen in 1549

hadden overgenomen van hun voorgangers de Brigitten (ook wel Birgitten, of Brigittinen genaamd), voornamelijk vrouwelijke kloosterlingen, die het complex hadden bewoond sinds 1476. Aan de hand van de kloosterkaart van Van Deventer uit 1560 kunnen we vrij nauwkeurig nagaan waar de kloosterkapel ooit heeft gestaan, namelijk aan de noordkant van de zijl die tot 1884 liep van de Raam bij het Regulierenhof in de richting van de Vest. Deze zijl, die de naam Regulierenwatertje droeg (in de 18e en 19e eeuw ook wel Kopafwatertje), boog vlak voor de Vest af naar rechts. Ter hoogte van de splitsing van de Nobelstraat en de toegangspoort tot het Roomse hofje bevond zich een toogbruggetje dat met de demping van de zijl in 1884 is verdwenen. Het kloostercomplex moet zich tussen Raam en Vest hebben uitgestrekt van het huidige Regulierenhof tot voorbij de Drapiersteeg.

Dankzij de tekenaar Jacobus Stellingwerf zijn van bijna alle 16e eeuwse Goudse kloosters afbeeldingen bewaard gebleven. Helaas geldt dit niet voor de kapel van het Regulierenklooster.

Toen Stellingwerf in 1585 de nabijgelegen St. Jacobskapel tekende, was de Regulierenkapel al gesloopt. We kunnen slechts gissen hoe die er uit heeft gezien. De afmetingen zijn wel bekend en moeten ongeveer 15 bij 7,5 meter hebben bedragen. Voor zover bekend heeft de archeologenvereniging Golda in de jaren tachtig bij het slopen van de huizen aan de Nobelstraat geen kans gezien onderzoek te doen naar de funderingen van de kapel en andere gebouwen die tot het klooster behoorden. Het is niet duidelijk of de kloosterkapel van de Brigitten, daterend van 1488, op dezelfde plaats heeft gestaan als die van de Regulieren.

Uit het onderzoek van dr. C.J. Matthijs naar de bewoners van de Goudse huizen op basis van de verpondingen blijkt, dat de huizen behorende bij het Brigittenklooster de verpondingnummers 2313 t/m 2325 kregen. Er was dus sprake van dertien huisjes. Wie meer wil weten over dit kloostercomplex en zijn bewoners, respectievelijk de Brigitten en de Regulieren van Stein, leze de artikelen hierover van Hennie van Dolder in *De Tidinge van Die Goude*, jaargang 17, nrs. 3 en 4.

In 1580 moest het rooms-katholieke Regulierenklooster op last van de protestantse overheid worden gesloopt. Kenmerkend voor het veranderde politieke en religieuze klimaat is het feit dat vier honderd jaar later de islamitische moskee 'Nour' op precies dezelfde plaats mocht worden gebouwd.

Hofje van Buytenwech of het Roomse hofje

Het was alleen bij ingewijden bekend dat de officiële naam van het hofje tussen de Nobelstraat en de Kruidenierstraat 'Hofje van Buytenwech' luidde, naar de stichteres Elisabeth Buytenwech. Algemeen sprak men in de omgeving van 'het Roomse hofje' of, in het Goudse dialect, van 'het Roomse hofje'. Toen dit uit 1615 daterende hofje aan de toenmalige Nobelstraat (nu Regulierenhof) in september 1961 werd gesloopt, kwam dit voor de omwonenden niet als een verrassing. Het gebouwencomplex verkeerde in een vervallen staat. Slechts enkele huisjes waren nog bewoond.

Aan het eind van de 20e eeuw ontstaat bovenstaand beeld: Het Roomse Hofje is verdwenen en de huizen links zijn tot bouwval gereduceerd.

Gezicht op 'De Roode Leeuw' vanaf de binnenplaats van het Roomse Hofje omstreeks 1930.

De huisjes, die met de achterzijde naar de straat stonden, hadden van die kant weinig fraais te bieden. Er bevonden zich aan de straatzijde geen vensters, alleen achterdeuren. Des te schilderachtiger was het Roomse hofje vanaf de binnenplaats gezien, vooral in de richting van de molen. Ook de toegangspoort was voor beeldende kunstenaars een bron van inspiratie. Aan de buitenzijde werd deze poort bij donker verlicht door een grote lantaarn, die tot in de jaren vijftig door middel van een lange stok met haak werd aangestoken door een lantaarnopsteker. Aanvankelijk was er sprake van 15 huisjes, maar vanaf het midden van de zeventiende eeuw moeten dat er 20 zijn geweest. De huisjes werden bewoond door vrouwen die allen van rooms-katholieken huize waren, vandaar de aanduiding Roomse hofje. Van de periode 1684 tot 1713 weten we nauwkeurig wie er in welk huisje woonden. De bron van deze kennis is het administratieboekje dat uit die tijd bewaard is gebleven, het zogenaamde *Boeckie van Buytenwegen Erff*, in bezit van het archief van de oud-katholieke parochie van Gouda.

Ook voor de eerste helft van de twin-

tigste eeuw zijn de namen van de bewoners te traceren aan de hand van de door de gemeente Gouda uitgegeven adresboeken tot 1952, die in de studiezaal van het Streekarchief Hollands Midden te raadplegen zijn.

Toen het Roomse hofje er nog stond en de bebouwing tussen het hofje en de Raam nog in redelijke staat verkeerde, had men een prachtige doorkijk naar 'De Roode Leeuw', zo zeer dat de 'Koninklijke Goudse Stearine Kaarsenfabriek' er ooit een afbeelding van maakte om in het buitenland reclame te maken voor haar product met als onderschrift *typical Gouda ...* Tegenwoordig oogt 'De Roode Leeuw' het mooist vanaf de Turfsingel aan de overkant van de Vest.

Een nieuwe generatie graanmolens

Tijdens het beleg van Leiden in 1574 moesten de graanmolens die zich om de stad Gouda bevonden, worden afgebroken om te voorkomen dat de Spanjaarden bij een eventueel beleg van Gouda zich daarin zouden nestelen. Het stadsbestuur gaf opdracht binnen de wallen een aantal graanmolens te bouwen, zodat aan de vraag naar meel voor het bakken van brood voldaan kon worden. In verband met de in ons land overheersende westenwinden verschenen de meeste molens aan de westrand van de stad. Begin 17e eeuw vinden we aan De Vest een viertal windmolens, namelijk 'De Verlorenkost'

(later 'De Korenbloem' genaamd), 'De Wip', 'De Croot' (beide reeds voor 1750 afgebroken) en 'De Roode Leeuw', vlak achter het erf van het voormalige regulierenklooster. Twee andere molens van de nieuwe generatie, namelijk 'Het Slot' en 'De Cleywegh' (later 'De Noord'), stonden respectievelijk op de plaats van het in 1577 gesloopte kasteel bij De Punt en bij de Kleiwegpoort. Op de kaart van Blaeu van 1649 zijn deze molens duidelijk te herkennen.

Geschiedenis van 'De Roode Leeuw'

Oorspronkelijk stond op de plaats van 'De Roode Leeuw' een houten wipmolen waarvan de naam niet is overgeleverd. De naam 'De Roode Leeuw' komen we pas later tegen. De wipmolen is ontstaan uit de standerdmolen. In beide gevallen is er meestal sprake van poldermolens. Zij missen de hoogte van de stellingmolen en zijn daarom minder geschikt dan deze om hun werk te doen aan de rand van de stad. Momenteel is in Zuid-Holland nog slechts één standerdmolen te vinden. Wipmolens daarentegen treffen we in deze provincie nog rijkelijk aan. Hun getal bedraagt circa tachtig.

Uit het Kamerboek van 1619 blijkt het volgende: 20 februari 1619 - 'Jan Vrancken, molenaer, wordt geaccordeert te mogen stellen een wintmolen opte spatie van vyfentwintich voeten int vyercant volgens de affpalinghe bij hem gedaen, sulx dattet een wipmolen zal moeten weesen, daer men met wagen en paerden onder de wyecken duer mach, ende geen standaertmolen. Ofte zoe hij dye wat noordwaert brengen soude willen, zalt eerst de heeren verthoonen moeten. Ende zal alles doen tzijne kosten ende buyten laste van de Stadt'.

Op 3 maart 1621 verkocht Jan Vrancken zijn aandeel in de molen staande achter de reguliers op de vesten, namelijk de helft, aan Jaspar Cornelissen. De andere helft behoorde reeds toe aan Jacob Cornelissen en diens zoon Daniel. Ook later zou blijken dat de eigendom van de molen vaak over meer personen verdeeld was, omdat die de draagkracht van één persoon te boven ging of als gevolg van vererving.

Onderstaande geschiedenis van 'De Roode Leeuw' tot 1951 is grotendeel gebaseerd op onderzoek verricht door N.H. van Schelven, zelf molenaar van de molen 'Het Slot', die in november 1951 over eerstgenoemde molen publiceerde in het vakblad *De Molenaar*. In 1680 was 'De Roode Leeuw' nog steeds in bezit van bovengenoemde familie Cornelissen, die inmiddels het patroniem Cornelissen had ingeruild voor de familienaam Both. Op 16 februari van dat jaar was 'de windcoormolen nu genaemd 'De Roode Leeuw', staende achter reguliersconvent op stadsvesten', onderpand op een lening van f 2000, die Cornelis Danielsz. Both had afgesloten bij Jacob Franz. Verrijn. Uit die tijd stamt zeer waarschijnlijk het oude gevelsteentje (een rode leeuw) boven de ingang van de molen.

Een stenen molen

Op 6 maart 1705 was de molen volledig eigendom van Daniel Both, zoon van voornoemde Cornelis, toen zijn broer en beide zusters hun erfdeel (ieder een vierde deel) in de molen aan hem verkochten. Deze Daniel heeft de oorspronkelijke houten wipmolen laten vervangen door een stenen stellingmolen. Dit moet in 1727 of kort daarvoor zijn geweest. Op 14 november van dat jaar verleenden burgemeesters vergunning naar aanleiding van het verzoek van 'Daniel Both, coormolenaer, waar hij onlangs met groote kosten, in plaats van de oude een nieuwe stenen coormolen heeft laten maken op de Veste tussen de dijks en potterspoorten', dat hij graag op zijn grond en molenwerf langs de stadsmuur zou laten timmeren vier woonhuisjes (...), alsmede twee woonhuisjes naast de molen. De vier woonhuisjes vinden we nu nog (gedeeltelijk) terug tussen de hoek Vest/Regulierenhof en de voormalige machinefabriek van de gebroeders Blok aan de Vest. De twee huisjes naast de molen zijn waarschijnlijk samengevoegd en vormen

nu het pand pal ten zuiden van 'De Roode Leeuw'. Het huis op de hoek Vest/Regulierenhof is nog bewoond; de overige zijn verbouwd tot garageherstelbedrijf van de firma Annaars.

Op 24 september 1745 kwam een eind aan het tijdperk Both, toen Daniel Both 'De Roode Leeuw' met bovengenoemde vier woonhuisjes verkocht aan Jacobus de Keyser. Deze molenaar heeft het niet lang volgehouden. Reeds op 30 januari 1747 verkocht hij de helft van de molen plus toebehoren en de helft van de vier bovengenoemde huisjes aan Jan Baptista Mertens uit Rotterdam voor *f* 3000 en een zogenaamde custingbrief van *f* 5600.

Nog in hetzelfde jaar deed De Keyser de andere helft van het bovengenoemde voor een bedrag van *f* 9100 (waarvan *f* 7600 belast) over aan Jan Sibbes, die kort daarna weer zijn helft overdroeg aan bovengenoemde Jan Baptista Mertens. Deze molenaar werd daarmee alleen-eigenaar van 'De Roode Leeuw'. Wel rustte er op de molen een hypotheek. Hypotheeknemers waren de weduwe van Evert Swanenburg voor *f* 7600 en Willem Swanenburg voor *f* 1600.

In 1771 was nog steeds een Jan Baptista Mertens eigenaar van 'De Roode Leeuw'. Waarschijnlijk is hier sprake van een zoon van de eerder genoemde molenaar met deze naam. In dat jaar onderging 'De Roode Leeuw' een grondige restauratie van de kap met toebehoren. Op de baard van de molen vinden we dit jaartal terug, zodat velen ten onrechte denken dat dit het stichtingsjaar is. Ook stonden in het bovenwiel de initialen I:M en W:V:S. De eerste initialen hadden waarschijnlijk betrekking op de molenaar, Jan Mertens (De J werd vaak als I geschreven). De betekenis van de tweede combinatie is minder duidelijk, maar zou kunnen verwijzen naar Willem (van) Swanenburg, één van de hypotheeknemers.

In 1817 werden 'de kinderen van Jan Mertens' vermeld, toen 'De Roode Leeuw' voor de schuld werd verkocht. In de molen woonde toen Mertens' dochter, Anna Catharina Mertens, weduwe van Evert Verhaar. Jan van de Torren mocht zich de nieuwe eigenaar noemen.

In 1835, bij de instelling van het kadaster, blijkt de molen het eigendom te zijn van Theodorus van Wierst. Na diens overlijden in 1869 erfdien een zoon, Theodorus, en zijn beide zusters de molen. In 1872 kreeg 'De Roode Leeuw' een nieuwe ijzeren as, gegoten bij 'De Prins van Oranje' in Den Haag. Vanaf 1883 was Theodorus jr. alleen-eigenaar.

Bliksem, vuur en verval

Op zaterdagavond, 15 december 1894, toen de molenaar aan de thee zat, werd de molen door blikseminslag getroffen. Een beginnende brand kon worden geblust, maar de gehele inboedel was beschadigd en de muren vertoonden scheuren en gaten. De onderlinge molenaarsvereniging dekte de schade. In november 1895 verkocht Van Wierst de molen aan P.J. en W.J. Fijn. Laatstgenoemde was (tot 1912) de laatste molenaar die voor de herindienststelling in 1986 in de molen woonde. In 1911 ontstond een nieuw molenaarskoppel, toen P.J. Fijn werd afgelost door J. Griethuizen. Zij konden het niet bolwerken, zodat 'De Roode Leeuw' op 13 augustus 1913 in het openbaar werd verkocht aan de bank Marcks en Co. voor het hypotheekbedrag van *f* 12500. Nadat de molen enig maanden had stilgestaan, huurde de vroegere maalknecht A. Bijl 'De Roode Leeuw' van bovengenoemde bank, tot de molen in 1916 zijn eigendom werd. Ook hij had de wind niet in de zeilen, waarna de molen werd gekocht door molenaar C.K. Galama, die reeds eigenaar was van de molen 'De Korenbloem' aan de Verlorenkost. Hiermee nam een meer dan zestig jaar durende winterslaap voor 'De Roode Leeuw' een aanvang. Galama heeft namelijk de molen niet meer als maalwerktuig gebruikt, maar verschillende inwendige onderdelen verwijderd en deze gebruikt in 'De Korenbloem'.

'De Roode Leeuw' gezien vanaf de Turfsingel midden 20e eeuw. Aan de voet van de molen: Dortland's Scheepsagentuur. Links daarvan de Asschuur.

In 1926 stond de molen op het punt gedeeltelijk gesloopt te worden. Daartoe in staat gesteld door particuliere bijdragen wist de gemeente Gouda 'De Roode Leeuw' voor het stadsbeeld te bewaren en kocht hem van molenaar Galama voor f 4800. Sindsdien is de gemeente Gouda tot op de huidige dag eigenares van de molen gebleven. Bij de verkoop liet Galama, uit concurrentieoverwegingen, de bepaling opnemen, dat de molen tot 1 januari 1952 niet voor maaldoeleinden gebruikt mocht worden. Toen dat jaar aanbrak, was er geen sprake van dat 'De Roode Leeuw' zijn vroegere functie zou kunnen vervullen, doordat er van binnen niet veel meer aanwezig was dan de bintlagen van de verschillende zolders. Wel onderging de molen in het jaar daarvoor een facelift. De enige Goudse molenmaker, M. de Graaf, restaureerde in 1951 de gehele buitenkant, zodat 'De Roode Leeuw' er voor de omgeving weer een aantal jaren als herboren bijstond. Daarna trad een langzaam verval in. Toen in september 1961 het Roomse hofje onder de slopershamer viel, was ook 'De Roode Leeuw' al weer op zijn retour.

'De Roode Leeuw' weer in bedrijf

Begin jaren tachtig was de oude stellingmolen aan de Vest nodig aan een opknapbeurt toe. Bij het gemeentebestuur waren plannen voor een restauratie. Deze vond plaats tussen 1983 en 1985. Deze keer werd de molen niet alleen van een nieuwe jas voorzien, maar ook weer ingericht om graan te kunnen malen. De firma De Gelder uit Valkenburg bij Leiden nam voor een bedrag van f 275.000 het mechanische gedeelte voor haar rekening. De kap en de wiken werden middels een enorme hijskraan verwijderd en later weer geplaatst. De totale restauratiekosten bedroegen circa f 1.100.000. 'De Roode Leeuw' werd tevens voorzien van een elektrische noodaandrijving voor het geval er gedurende enige tijd sprake zou zijn van een te geringe windkracht om te kunnen malen.

De officiële ingebruikstelling vond plaats op vrijdag 31 januari 1986. De nieuwe molenaar werd Marcel Koop. Deze 27-jarige, energieke Amsterdammer, lid van het

ambachtelijk molenaarsgilde, huurde de molen van de gemeente Gouda. Hij had het vak geleerd op een molen in Schiedam, waar hij genoeg ervaring had opgedaan om in Gouda als zelfstandig molenaar te beginnen. In de loop van 1986 vestigde hij zich met zijn vrouw Marijke en twee jonge kinderen in de molen, die weer voor het eerst sinds de familie Fijn, 74 jaar geleden, werd bewoond. Molenaar Koop kreeg van de gemeente Gouda een startsubsidie van f 40.000. Hij maakte enthousiast allerlei plannen, zoals de inrichting naast de molen van een proefbakkerij. Hij leverde een reeks graanproducten aan bakkers in Gouda en omgeving, zoals volkoren tarwemeel, gebroken rogge, haver-mout, pannenkoekmeel, muesli en boekweitgrutten. In het winkeltje op de benedenverdieping van de molen verkocht Koop graanproducten aan particulieren. 'De Roode Leeuw' werd opengesteld voor toeristen en plaatselijke belangstellenden. Op verzoek verzorgde Koop een rondleiding. Ook organiseerde hij, of deed mee aan allerlei evenementen als de landelijke molenfietsdag, de korenmolendag, monumentendag en een oogstfeest rond de molen in september.

In 1987 kwam een nieuw stenen leeuwtje op de plaats waar het oude - ooit door iemand meegenomen - had gestaan: boven de ingang van de molen. Het nieuwe beeldje werd geschonken door J.A. van Iperen uit Klaaswaal, de bijbehorende console door de Oudheidkundige Kring Die Goude.

Helaas, in 1992 vertrok Marcel Koop weer teleurgesteld naar Schiedam. Een molen als de 'Roode Leeuw' moet vier ton graan per week malen om zakelijk rendabel te zijn. Een meelfabriek produceert dit in een halve dag. Afgezien van de vraag of de inkomsten uit het maalbedrijf en het toerisme hoog genoeg waren om daarvan een gezin te kunnen onderhouden, was Koop teleurgesteld over het gebrek aan steun die hij van de gemeente kreeg. Hij droeg de good will en de inventaris van de molen over aan Willem Roose uit het Zeeuwse Koudekerke en aan Ton Wierdsma, de enige vrouwelijke molenaar op een windmolen. Willem had de eerste beginselen van het vak geleerd op een molen te Biggekerke op Walcheren; Ton had ervaring opgedaan bij Marcel Koop op 'De Roode Leeuw'.

'De Roode Leeuw' en omgeving nu

Inmiddels is het A.D. 2000. Terwijl Willem het vak nog steeds uitoefent, heeft Ton de molen al weer verlaten. Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht hadden de molenaars van 'De Roode Leeuw' de wind niet altijd in de zeilen. Ook tegenwoordig gaat het pad van een molenaar niet altijd over rozen. In deze tijd, waarin de toekomst van de windmolen meer is weggelegd voor het opwekken van schone energie dan voor het malen van graan, is het niet eenvoudig als graanmolenaar financieel rond te komen. Daarom worden de meeste windmolens die nog graan verwerken door vrijwilligers in hun vrije tijd bediend.

Er zijn weinig mensen die niet onder de indruk raken van zo'n forse stellingmolen in vol bedrijf. Toch is niet iedereen ingenomen met de malende 'Roode Leeuw'. De buurman, wiens woning grenst aan de molen en die daar al bijna een halve eeuw woont, levert al geruime tijd een juridisch gevecht tegen dat gerammel boven zijn hoofd. De uitkomst hiervan is nog onbeslist.

En zo wandel je dan over De Vest en ziet wat er in de loop der jaren is veranderd. De Asschuur staat nog steeds als een onverzettelijk bolwerk op zijn plaats. Meester timmerman Oudijk, die het stoere gebouw rond 1840 opleverde, moet een profetische blik hebben gehad. Zou hij geweten hebben dat daar anderhalve eeuw later een oorverdovend lawaai, genaamd 'housemuziek', zou worden geproduceerd en daarom zulke dikke muren aan het gebouw hebben gegeven? De omwonenden zullen hem er dankbaar voor zijn. Op de plaats van de door de gemeentereiniging in de jaren vijftig gedeponeerde

zandhoop tussen de Asschuur en de molen staan nu nieuwe woningen. Waar zich tussen 1838 en 1858 een medicinale kruidentuin en in de eerste helft van de 20e eeuw Dortlands Scheepsagentschap bevond, is nu een doorgang met een stukje gerestaureerde stadsmuur. De twee huizen tegenover garagebedrijf Annaars zijn enige jaren geleden weer fraai gerestaureerd. Naast de voormalige machinefabriek van de gebroeders Blok - nu door A. van der Starre omgebouwd voor kamerverhuur - staan fietsen van PABO-studenten die daar een tijdelijke huisvesting hebben gevonden. In het Handelshuis van de firma C.J. Boer woont Kees, qua bewoners de enige constante factor voor mij. Hoewel hij me eerst niet meer herkent, komt de herinnering in de loop van het gesprek weer naar boven. Het is ook al meer dan vijf en dertig jaar geleden. Bijna alle andere bewoners uit die tijd zijn in de loop der jaren verhuisd of overleden. Aan het eind van de Vest, overgaand in De Bogen, is sinds een aantal jaren het Binnenhavenmuseum gevestigd met prachtige klippers en andere vaartuigen uit het verleden.

Zo kwamen en gingen zij: gebouwen die verzezen en gesloopt werden; generaties molenaars en andere Gouvenaars die voor kortere of langere tijd woonden onder de wieken van deze oude molen; kinderen die er speelden of vochten; volwassenen die de straten bevolkten op weg van en naar hun werk; de bedrijvigheid aan de kaden; schepen die er aanlegden, afmeerden of voorbij voeren. En 'De Roode Leeuw' ... hij heeft alles gezien.

Een herboren 'Roode Leeuw' rond 1990.

Geraadpleegde Bronnen

Kamerboek 1619 f 41v. SAHM.

R.A. 344, f 113. SAHM.

Diverse artikelen in de *Goudsche Courant* en de *Goudse Post*.

Braal, C. P.: *Molens in Nederland*. Koog a/d Zaan. (z.j.).

Dalmatius van Heel: 'Het Hofje van Buytenwech'. *Die Goude* 6 (1949), p. 38-52.

Dolder-de Wit, Hennie van: 'Goudse kloosters in de middeleeuwen' in *Tidinge van Die Goude*, 1999/3, p. 65-71 en 1999/4 p. 93-103.

Koop, Marcel: brochure m.b.t. 'De Roode Leeuw'.

Matthijs, C.J.: Overzicht eigenaars huizen Goudse binnenstad, ontleend aan de transportregisters verpondingkohieren Raam 15de en 16de eeuw. SAHM.

Schelven, N.H. van: 'De Molen van de maand', in *De Molenaar*. November 1951.

Smit, F.: *Het hofje van Buytenwech te Gouda in de jaren 1684-1713*.

Publ. St. Oud-Katholiek Seminarie nr. 12-1983.

Taal, J.: De Goudse kloosters in de middeleeuwen. *Die Goude* 11 (1960).

Afmetingen van 'De Roode Leeuw'

Hoogte bovenkant kap	24,0m
Baliehoogte	11,4m
Binnendiameter begane grond	10,0m
Muurdikte onder de balie	0,5m
Muurdikte boven de balie	0,4m
Lengte van een wiek	13,5m
Breedte van een wiek	2,0m

De molen telt 8 verdiepingen:

- 1 - begane grond
- 2 - eerste zolder
- 3 - tweede zolder
- 4 - graanzolder
- 5 - maalzolder
- 6 - steenzolder
- 7 - luizolder
- 8 - kapzolder

